

Handläggare: Elisabet Wannberg
Telefon: 08-50831561

Till
Kulturnämnden

KuN 2012-03-22
Nr 4

Remissvar beträffande samråd om Fördjupat program för Södra Värtahamnen i stadsdelen Ladugårdsgärdet, Dp 2009-19210-53

Förslag till beslut

1. Att i huvudsak tillstyrka förslag till program
2. Att marknivåerna vid stationsbyggnaden och kommunalhuset bättre anpassas till byggnaderna
3. Att begränsa utbyggnaderna över vattnet

Sammanfattning

Stadsbyggnadskontoret har gjort ett förslag till fördjupat program för Södra Värtahamnen. Remisstiden löper ut 23/3 2012. I området planeras för ca 1000 bostäder och 20 000 arbetsplatser. Värtabanan försvinner på sikt och en trädplanterad gata arrangeras. Den blir förhöjd vilket innebär att de kulturhistoriskt värdefulla byggnaderna påverkas. Ytterligare utbyggnader över vattnet planeras. Förvaltningen har i huvudsak ingen erinran mot programmet men anser att nivåerna vid den gamla stationsbyggnaden och vid kommunalhuset bör ses över samt att ytterligare utbyggnader över vattnet begränsas.

Berit Svedberg
Kulturdirektör

Ann-Charlotte Backlund
stadsantikvarie

Underlag för beslut

Stad och hamn i samverkan. Fördjupat program för Södra Värtahamnen.
Samrådshandling januari 2012. Stad och hamn i samverkan.
Miljökonsekvensbeskrivning. Samrådshandling januari 2012.

UTLÅTANDE

Remissen

Ärendet har remitterats från stadsbyggnadskontoret till Stadsmuseet för svar senast 23 mars 2012.

Ärendets beredning

Ärendet har handlagts av Stadsmuseets kulturmiljöenhet.

Bakgrund och syfte

Stadsbyggnadskontoret har påbörjat planarbete för nybebyggelse i Södra Värtahamnen och upprättat ett program som anger utgångspunkter och mål för planeringen. Som en del av stadsutvecklingsområdet Norra Djurgårdsstaden skall Södra Värtahamnen utvecklas till en stadsdel med blandade funktioner som kontor, bostäder, handel och service samordnat med ett bevarande av befintlig färje- och kryssningsverksamhet. Området bedöms sammantaget rymma ca 1000 bostäder och 20 000 nya arbetsplatser. Det finns konfliktpunkter mellan hamnverksamhet och bostäder främst i form av buller. Stadsbyggnadskontoret har bedömt att genomförande av nybebyggelse sammantaget kan innebära betydande miljöpåverkan varför en miljökonsekvensbeskrivning tagits fram. Frågor som belysts har varit risker för miljön, stads- och landskapsbild samt konsekvenser för kulturmiljön och för riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården.

Värtapiren kommer att byggas ut till en mer än dubbelt så stor yta och på piren kommer en terminal att uppföras. Kajerna kring hamnbassängen kommer att breddas. Denna del av planområdet har redan en plan som vann laga kraft 2010.

Området väster om hamnbassängen, Valparaiso, planeras att i huvudsak bebyggas med kontor och lokaler, eventuellt med en del bostäder. Området ligger förhållandevis lågt i dalgången mellan Hjorthagsberget och Gärdet. Parkering och en del handel med mera kommer att ligga under den kommande marknivån som höjs betydligt. Genom området dras Norra Hamnvägen som trädplanteras.

Söder om hamnbassängen mellan Södra kajen och Södra Hamnvägen kommer en del av den befintliga bebyggelsen att ligga kvar. Närmast kajbassängen planeras för verksamhetslokaler och centralt i området för bostäder. Väster om Södra Hamnvägen nedanför Gärdet planeras också för bebyggelse i ett smalt stråk.

Hushöjderna blir genomgående 6-8 våningar. Högre byggnader kan komma att prövas vid strategiska platser som tex den så kallade "Fyren" vid hamnbassängen som planeras som ett högt hus i ett tjugotal våningar.

Inom området finns ett antal byggnader som Stadsmuseet bedömt äga särskilt kulturhistoriskt värde. Dessa skall bevaras.

Inom området sker också trafiklösningar i flera plan speciellt till den nya färjeterminalen. Värtabanan kommer att tas bort och Södra Hamnvägen som löper parallellt med järnvägen, kommer att breddas och höjas samt trädplanteras. Spårväg kommer att dras genom området

Miljökonsekvensbeskrivningen bedömer de negativa konsekvenserna för de kulturhistoriska värdena, riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården samt påverkan på stads- och landskapsbilden som små. Siktlinjer kommer att förändras och kopplingen mellan de kulturhistoriskt värdefulla byggnaderna och hamnverksamheten försvagas när området ändrar karaktär. När Värtabanan på sikt försvinner kommer stationshuset att förlora kopplingen till järnvägen.

Förvaltningens synpunkter

Södra Värtahamnen ingår i stadsutvecklingsområdet Norra Djurgårdsstaden där kulturförvaltningen bland annat har ett stort engagemang i bevarandet och återanvändandet av gasverksområdet.

Södra Värtahamnen kommer att genomgå en omvälvande förändring och planerade förändringar innebär en hög exploatering. Genom avancerade trafiklösningar kommer marknivån särskilt i Valparaiso att höjas med över sju meter och den naturliga topografin i landskapet slätas ut. En stor förändring av landskaps- och stadsbilden kommer att ske.

Ytterligare utbyggnader över vattnet i områdets södra del planeras. Närmast hamnbassängen görs en utbyggnaden som avslutas med ett högt hus "Fyren". Stora utbyggnader över vattnet är redan beslutade och kulturförvaltningen anser att ytterligare utbyggnader bör begränsas. Det öppna vattnet som är ett signum för Stockholm, måste värnas.

Stora delar av magasin och den hamnanknuten bebyggelse har redan rivits. De ännu befintliga byggnader som stadsmuseet klassificerat som särskilt kulturhistoriskt värdefulla kommer att bevaras.

Stationshuset till Värtabanan i kv Lybeck uppfördes 1892 efter ritningar av Adolf W Edelsvärd som var SJ chefsarkitekt under åren 1865-95. Byggnaden är välbevarad och har en för stationsbyggnader karaktäristisk och tidstypisk arkitektur. Stationen minner om områdets första utbyggnad och har bedömts äga synnerligen stort kulturhistoriskt värde och är betecknad med K, kulturresevat, i gällande plan. Den är byggnadsminne enligt regeringsbeslut 1999 och omfattas av skyddsföreskrifter.

Det så kallade kommunalhuset i kvarteret Brest uppfördes 1904 efter ritningar av Georg Ringström och rymde förutom hamnkontor viktiga funktioner för hamnen som tull, polis, brandkår och även bostäder.

Restaurang Skeppet invid kvarteret Narvik byggdes 1921 på begäran av arbetarna i hamnen. Arkitekt var Knut Pernu.

I kvarteret Bristol ligger en fabriksbyggnad i rött tegel som sannolikt byggdes i början av 1900-talet. Den byggdes ut under 1930-talet efter ritningar av Åke Tengelin. Anläggningen har bland annat rymt en oljefabrik och är nu keramikverkstad. Dessa byggnader är alla av särskilt kulturhistoriskt värde (grönt). De representerar olika funktioner och företeelser som funnits i hamnen.

I och med att Värtabanan på sikt kommer att försvinna genom området så försvinner också en viktig funktion. Strukturen bibehålls i någon mån genom att banvallen kommer att finnas kvar som allé. Den kommer dock att höjas vilket får negativa konsekvenser främst för stationshuset och kommunalhuset. Särskilt kommunalhuset kommer att med de höjda nivåerna runt huset ligga i en fördjupning. Förvaltningen anser att en bättre anpassning till dessa hus måste ske. Önskvärt vore om järnvägsspåren kunde bevaras vilket skulle bidra till förståelsen för stationshusets funktion och ge historisk kontinuitet.

Kulturförvaltningen anser att området bör dokumenteras innan rivningar och nybebyggelse sker. För de kulturhistoriskt värdefulla byggnaderna bör byggnadshistoriska inventeringar göras så att byggnaderna kan ges adekvat skydd, q-bestämmelser, i kommande detaljplaner.

Inom programområdet finns en fornlämning (RAÄ 202 i Stockholm). Det rör sig om en uppgift på en historisk karta från 1696 om ett äldre gravfält ("ättebacke") som ska finnas på platsen. För att göra ingrepp i fornlämningen krävs tillstånd från Länsstyrelsen.

Bilaga

Illustrationer ur program och MKB. Samtliga handlingar finns på www.stockholm.se/pågående planer